

اتاق کرمان در مسیر مسئولیت اجتماعی

اتاق بازرگانی کرمان به آنچه در امور گوناگون که بنا به تشخیص می‌تواند در زمینه عمل به مسئولیت اجتماعی تلقی شود، ورود کرده است. خوشبختانه بخش‌های بازرگانی، صنعت و تولید در استان در ارتباط مستقیم با کارهای خیر هستند و می‌توان گفت کار خیری وجود ندارد که در استان کرمان انجام نشود و ردپایی از فعالان اقتصادی در آن نباشد. اتاق به‌طور مشخص در زمینه‌های مختلف بهداشت و درمان، آموزش و پرورش، مهارت‌آموزی، توانمندسازی و تأمین معیشت اقشار آسیب‌پذیر، امور زیست‌محیطی و حساسیت‌سازی بهره‌وری ورود کرده است. بنگاه‌های اقتصادی استان کرمان به بهبود شرایط اجتماعی کمک‌های زیادی کرده‌اند، اما در استان برنامه مشخصی که در آن اولویت‌های حوزه مسئولیت اجتماعی تعیین شده باشد، تهیه نشده است.

سید مهدی طبیب‌زاده رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان در گفت‌وگو با سپهر اقتصاد کرمان با این اظهارات و با اشاره به دغدغه‌های جدی اتاق و فعالان اقتصادی در امر ترویج، تحکیم و هدفمندسازی عملکرد مسئولیت‌های اجتماعی فردی و شرکتی می‌گوید: «سیاست کلی اتاق این است که در مرحله اول با محوریت کمیسیون مسئولیت‌های اجتماعی، نقشه راه مسئولیت اجتماعی تهیه و در گام بعدی به تشویق شرکت‌های عامل به این مسئولیت برای اولویت‌های تعیین شده، پرداخته شود». در ادامه مشروح این گفت‌وگو قابل ملاحظه و مطالعه است.

پیش‌گیری و جلوگیری از ابتلا آن‌ها در اولویت کار اتاق قرار گرفت و به‌موقع به آن پرداخته شد. با توجه به ارزیابی‌های انجام‌شده و بازخورد از مسئولان بهداشت و درمان استان این حرکت اتاق به‌عنوان نقش ویژه‌ای تلقی شده به‌طوری‌که در دوره موج اول کرونا بسیار موثر عمل کرده است.

در مرحله بعدی مدیریت بحران کرونا، موضوع پیش‌گیری مطرح شد که شروع آن آگاه‌سازی و ارائه توصیه‌های لازم به مردم جهت رعایت بهداشت و فاصله‌گذاری‌های اجتماعی بود که در همان ابتدا با حمایت مالی اتاق

◀ به نظر شما مهم‌ترین مسئولیت اجتماعی در دوره شیوع کرونا چیست؟

در آغاز بحران کرونا، تشخیص اتاق بازرگانی کرمان بر ضرورت فراهم شدن شرایطی مناسب جهت مقابله با کرونا از طریق تأمین تجهیزات پزشکی موردنیاز برای بخش درمان و سلامت کادر درمان بود؛ چون‌که در شروع بیماری خبری از پیش‌گیری نبود و همین مسئله لزوم تأمین تجهیزات برای کادر درمان را روشن می‌کرد. در همین راستا کمک به تجهیز بیمارستان‌ها و مراکز درمانی و کمک به تجهیز کادر درمان به وسایل

مسئولیت اجتماعی، تاکنون به چه زمینه‌هایی توجه ویژه مبذول شده است؟

هنوز تعریف مشخصی از مسئولیت‌های اجتماعی و حوزه‌هایی که می‌توان ورود کرد، نشده است و یک آشفتگی در سطح استان در تشخیص مواردی که شامل مسئولیت اجتماعی می‌شوند، وجود دارد. در همین راستا لازم است اتاق به‌عنوان محور این امر قرار گرفته و نقشه راهنمایی برای مسئولیت‌های اجتماعی ترسیم، اولویت‌ها را تعیین و تقسیم کاری صورت گیرد. البته با توجه به شرایط نابسامان موجود، آنچه را که اتاق تشخیص داده که می‌تواند زمینه‌ای برای عمل به مسئولیت‌های اجتماعی باشد به آن وارد شده است: از جمله موضوع مقطعی بحران بیماری کرونا که اتاق به سهم خود در ایفای نقش مسئولیت اجتماعی خود تلاش کرده و با توجه به طولانی شدن بحران، همچنان درگیر است. خوشبختانه بخش‌های بازرگانی، صنعت و تولید در استان ارتباط مستقیم با کار خیر دارند و می‌توان گفت هیچ کار خیری وجود ندارد

تیمی از پرسنل مجرب مراکز بهداشتی تشکیل و بر رعایت موارد بهداشتی، فاصله‌گذاری اجتماعی و عملکرد مراکز تجمعی مردمی نظارت جدی داشتند. در این امر که قسمت دوم از عملکرد اتاق در بحران کرونا را شامل می‌شود، اتاق بسیار مؤثر و خوب عمل کرده است.

مرحله بعدی که اتاق با هدف کمک به مدیریت بحران کرونا وارد عمل شد، تحلیل اثرات کرونا بر فعالیت بنگاه‌های اقتصادی و بررسی میزان خسارت‌های وارد شده و روش‌های جبران آن بود. این کار از طریق تشریح آسیب‌های بخش‌های مختلف استان در جلسات شورای گفتگوی بخش خصوصی و دولت انجام شد و راهکارهایی ارائه گردید و مصوباتی جهت جبران آسیب‌ها تصویب شد. هرچند که شرایط کشور امکان جبران کلیه خسارت‌ها را نمی‌دهد، ولی حرکت‌های بسیار خوبی شکل گرفته شده است.

◀ به‌منظور ارتقاء هرچه بیشتر نقش اتاق بازرگانی در عرصه

اقتصادی چه تفاوت‌هایی باید با دیدگاه‌ها و روش‌های شرکت‌ها مثلاً با دو قرن گذشته داشته باشد تا تراز مالی آن‌ها متأثر از مسئولیت اجتماعی یکپارچه باشد؟

در حال حاضر ایفای مسئولیت اجتماعی یکی از الزامات مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی شده است و مدیران در کنار فعالیت‌های کسب‌وکار خود، نقش ایفای مسئولیت اجتماعی را نسبت به گذشته پررنگ‌تر دیده‌اند، به‌گونه‌ای که این تغییر بسیار محسوس است. به‌عبارتی دیگر، ایفای این نقش افتخار تلقی می‌شود. از طرفی سود

و درآمد حاصل از یک بنگاه اقتصادی، قدرمطلق عددی است و نمی‌توان گفت چند درصد از این عدد در زمینه مسئولیت اجتماعی هزینه می‌شود؛ به عبارتی میزان عمل به مسئولیت اجتماعی بیشتر وابستگی به همت عالی و دیدگاه مدیران، مسئولان و سهامداران بنگاه اقتصادی دارد تا اینکه تابع یک فرمول مشخص در تراز مالی آن بنگاه اقتصادی باشد و نسبت آن ثابت نیست؛ البته الزامی هم در این‌که هر چه بنگاهی سودآورتر باشد عمل به مسئولیت اجتماعی در آن بیشتر است، وجود ندارد.

◀ ارزیابی شما از چگونگی عمل به مسئولیت اجتماعی متقابل در حوزه کسب‌وکار و جامعه یعنی مردم در استان کرمان چیست؟

متأسفانه با توجه به وجود مشکلات در سیستم تبیین و افزایش بی‌اعتمادی در این موضوع و به عبارتی نبود تبلیغات و اطلاع‌رسانی به افراد جامعه و نبود فرهنگ‌سازی موجب شده است که افراد جامعه با فعالیت‌های اجتماعی اتفاق و

موضوع تأمین

استاندارد فضای

آموزشی دغدغه

جدی استان با

محوریت نمایندگان

مجلس، استانداری،

بنگاه اقتصادی،

آموزش و پرورش

و نوسازی مدارس

شده است.

که در استان کرمان انجام شود و ردپایی از فعالان اقتصادی در آن نباشد. تقریباً هر فرد از اعضای هیئت نمایندگان اتاق به شکلی در یک یا چند موسسه خیریه، عضو و مشغول همکاری است.

اتاق بازرگانی به‌صورت مشخص در بخش‌های مختلف بهداشت و درمان، آموزش و پرورش، مهارت‌آموزی، توانمندسازی و تأمین معیشت اقشار آسیب‌پذیر ورود کرده و در همین راستا کمیسیون مسئولیت‌های اجتماعی تشکیل شده و وظیفه ترسیم نقشه راه مسئولیت اجتماعی با مداخله اتاق و فعالان اقتصادی به آن سپرده شده است؛ با این هدف که نوع مشارکت

بازیگران اصلی آن یعنی اتاق و فعالان اقتصادی به‌صورت هدفمند مشخص و زمینه همکاری آن‌ها در عمل به مسئولیت اجتماعی خود فراهم شود.

خوشبختانه اتاق بازرگانی در هر موضوعی که به مسئولیت اجتماعی مربوط می‌شده است، وارد شده و نقش ویژه‌ای داشته است. از جمله ساخت مدرسه در جریان زلزله کرمانشاه، ساخت مدرسه‌ای در منطقه سیل‌زده کنارک واقع در سیستان و بلوچستان که در حال احداث است و امیدواریم که تا مهرماه سال جاری آماده و در اختیار آموزش و پرورش قرار گیرد، تأمین بسته‌های معیشتی برای مردم سیل‌زده جنوب در شرایط بحران بیماری کرونا. در همه موارد ذکرشده، اگر چه اتاق به‌صورت منسجم ورود پیدا نکرده است، اما امیدواریم در آینده به همت کمیسیون مسئولیت‌های اجتماعی و با تعریف و دامنه فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی و توسعه مشارکت فعال اقتصادی این مهم به سامان برسد.

◀ به نظر شما امروزه نوع نگاه شرکت‌ها و بنگاه‌های

جامعه تلاش کند، مردم نیز می‌توانند از طریق استفاده از کالاها و خدمات، ارائه بازخورد کیفیت کالاهای آن بنگاه و در واقع مشارکت در توسعه بازار بنگاه اقتصادی به آن کمک نمایند که نتیجه آن زمینه عمل به مسئولیت اجتماعی بیشتر را فراهم خواهد نمود.

◀ اگر ممکن است، نمونه یا نمونه‌های موفق در مسئولیت اجتماعی شرکتی و سازمانی در استان کرمان را معرفی بفرمایید؟

نمونه‌های بسیار زیادی در استان وجود دارد؛ از جمله فعالیت‌های بانک رسالت در منطقه گلپاف که با تمرکز بر توانمندسازی جوامع محلی و کمک به شکل‌گیری بنگاه‌های کوچک انجام شده است و نتیجه آن ایجاد اشتغال وسیعی در سطح منطقه بوده است.

فعالیت گسترده شرکت‌های مس و گل‌گهر در زمینه توسعه فضاهای آموزشی - ورزشی، بهداشت و درمان و در توانمندسازی اجتماعی است که به‌عنوان معین‌های اقتصاد مقاومتی در مناطق مختلف ایفای نقش نموده و به وظیفه‌ای فراتر از مسئولیت اجتماعی عمل کرده‌اند و درصد توانمندسازی جوامع روستایی در مناطق مورد عمل خود هستند.

مجتمع میدکو نیز مسئولیت اجتماعی خود را به‌خوبی ایفا کرده است، شرکت گهر زمین در منطقه منوجان و اتاق بازرگانی نیز به سهم خود در مناطق جیرفت و عنبرآباد به مسئولیت اجتماعی خود نه صرفاً کمک به آن‌ها؛ بلکه به منظور توانمندسازی زیرساخت‌ها، شکل‌گیری تولید، آموزش و تسهیل امور سرمایه‌گذاری، عمل کرده‌اند.

به نظر بنده بنگاه‌های اقتصادی کرمان به بهبود شرایط اجتماعی استان کمک زیادی کرده‌اند و

بنگاه‌های اقتصادی آشنایی نداشته باشند؛ البته دیدگاهی که در بین اکثر ما وجود دارد این است که انجام کار خیر باید مخفیانه صورت گیرد و تبلیغی در این مورد صورت نگیرد یا به عبارتی انجام کار خیر بین شخص و خداوند باشد؛ برای مثال بعضاً بنگاه‌های اقتصادی درصدی از سود یا سرمایه خود را وقف مسائل اجتماعی می‌کنند و انتظاری نسبت به آگاهی مردم از این موضوع ندارند و این کار را جهت رضایت خداوند انجام می‌دهند، درحالی‌که باید در این زمینه به‌صورت هدفمند نه نمایشی تبلیغ صورت گیرد.

مسئله موجود، نبود ارتباط بین جامعه و بنگاه اقتصادی است. لذا در ابتدا افراد جامعه بایستی از فعالیت‌های خیر بنگاه‌های اقتصادی آگاه شده و در مرحله دوم به دنبال راه‌حلی برای چگونگی کمک به بنگاه‌های اقتصادی باشند تا از این طریق فعالیت‌های خیر بنگاه‌های اقتصادی افزایش یابد؛ برای مثال نقش مردم در توسعه بازار یک بنگاه اقتصادی عامل به مسئولیت اجتماعی، موثر است. به عبارتی اگر بنگاه اقتصادی که در اولین مسئولیت اجتماعی خود برای ایجاد اشتغال افراد

تعداد بسیار زیادی NGO بدون دلیل و وجود تجهیز منابع مالی و فقط با داشتن انگیزه خیر مؤسسين آن، شکل گرفته است. تعدادی از این NGOها در زمینه مدرسه‌سازی، ساخت اماکن مذهبی و اکثراً به صورت تکراری تشکیل شده‌اند؛ این در حالی است که در استان هنوز مشخص نشده است که اولویت در ساخت مدرسه، مسجد و تکیه است یا اولویت کمک به توانمندسازی مردم یا کمک به معتادان است.

اگر بنگاه اقتصادی که در اولین
مسئولیت اجتماعی خود برای
ایجاد اشتغال افراد جامعه تلاش
کند، مردم نیز می‌توانند از طریق
استفاده از کالاها و خدمات، ارائه
باز خورد کیفیت کالاها را بنگاه
و در واقع مشارکت در توسعه
بازار بنگاه اقتصادی به آن کمک
نمایند که نتیجه آن زمینه عمل
به مسئولیت اجتماعی بیشتر را
فراهم خواهد نمود.

بر محیط‌زیست دارند، علی‌رغم این‌که صنعت آن‌ها ممکن است به محیط‌زیست آسیب وارد کند و همچنین مسئله کم‌آبی، تنش‌های اجتماعی ناشی از آن و محدود شدن منابع آبی استان جزء دغدغه‌هایی است که بنگاه‌های اقتصادی در آن حساسیت نشان داده‌اند. موضوع اعتیاد جوانان و اشتغال افراد جامعه را نیز می‌توان به موارد بالا اضافه کرد. حس لذت یک بنگاه اقتصادی از به‌کارگیری افراد در یک شغل و زمینه ایجاد درآمد برای یک خانواده در مقابل سودی که بنگاه‌ها از حضور افراد در پیشرفت کار خود می‌برند، قابل توجه است. مهم‌تر از آن در شرایط سختی که ممکن است یک بنگاه اقتصادی تعطیل شود، صاحبان آن به فکر از دست رفتن اشتغال افراد مشغول به کار در آنجا هستند. همه و همه‌ی موارد بالا دغدغه‌های مهمی هستند که بنگاه‌های اقتصادی دارند و به آن‌ها توجه می‌شود. علاوه بر آن بحث توجه به آموزش است. در بین فعالان اقتصادی این موضوع که زیرساخت اصلی کشور آموزش در سنین کودکی و نوجوانی است و وضعی که استان در این زمینه دارد که از متوسط کشوری نیز کمتر است، روشن‌شده و به‌عنوان دغدغه

همان‌طور که قبلاً عرض کردم در استان برنامه مشخصی در زمینه چگونگی عمل به مسئولیت اجتماعی و به عبارتی برنامه‌ای که به وسیله آن اولویت‌ها تعیین و به سمت مسئولیت اجتماعی هدایت شوند، وجود ندارد. در استان تعداد بسیار زیادی NGO بدون دلیل و وجود تجهیز منابع مالی و فقط با داشتن انگیزه خیر مؤسسان آن، شکل گرفته است. تعدادی از این NGOها در زمینه مدرسه‌سازی، ساخت اماکن مذهبی و اکثراً به‌صورت تکراری تشکیل شده‌اند؛ این در حالی است که در استان هنوز مشخص نشده است که اولویت در ساخت مدرسه، مسجد و تکیه است یا اولویت کمک به توانمندسازی مردم یا کمک به معزادان است. به همین جهت ممکن است در زمینه‌هایی هم‌پوشانی شده، در مواردی اصلاً ورود نشده باشد و یا در مواردی انجام کار به‌صورت تکراری صورت گرفته است؛ برای مثال در موضوع حمایت از خانواده زندانیان که بسیار آسیب‌پذیرند به‌صورت جدی ورود نشده است و این مهم با امکانات محدود سازمان زندان‌ها اداره می‌شود و تشکل‌های مردمی در این زمینه شکل نگرفته‌اند، یا مشکلات مربوط به زندانیان آزادشده از زندان نیز به همین ترتیب؛ این افراد علاوه بر این‌که از خانواده طرد شده‌اند، هیچ مقبولیتی حتی اشتغال در ساده‌ترین شغل اجتماعی در جامعه را ندارند. مثالی دیگر که می‌توان به آن اشاره نمود؛ وضعیت معزادان بعد از ترک است که متأسفانه هنوز دغدغه هیچ سازمانی نشده است.

◀ با توجه به اشرافی که اتاق بازرگانی بر چگونگی فضای کسب‌وکار دارد، مهم‌ترین دغدغه‌های اجتماعی شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی در استان کرمان کدامند و تا چه اندازه مسئولیت اجتماعی را در استراتژی خود وارد می‌نمایند؟

با توجه به شعور اجتماعی که در بنگاه‌های اقتصادی وجود دارد و اعتقادی که بر این دیدگاه که همه مردم در یک کشتی هستند و اگر کشتی آسیب ببینند همه متضرر خواهند شد، دارند؛ لذا تمرکز ویژه‌ای

میوه و سبزیجات انجام داده است. همه این موارد تبدیل به دغدغه شده است و نتیجه آن برای مثال در موضوع مانده سموم، ایجاد سامانه و به عبارتی برچسب‌گذاری و تعیین تاریخ و محل تولید بر روی محصولات مربوطه شده است.

موضوع محسوس دیگری که اتفاق به آن توجه کرده است موضوع مهارت‌آموزی است، واقعیت این است که ضمن هدررفت منابع بسیار عظیم دانشگاهی، مهارت‌های لازم به دانشجویان یاد داده نشده است. در کشور ما ۲۰ درصد آموزش دانشگاهی با نیاز صنعت تطبیق دارد در حالی که این عدد در چین ۹۰ درصد است و در کشور ما وقت و امکانات دانشجویان و دانشگاه صرف فقط ۲۰ درصد این انطباق می‌شود.

موضوع تأمین استاندارد فضای آموزشی دغدغه جدی استان با محوریت نمایندگان مجلس، استانداری، بنگاه اقتصادی، آموزش و پرورش و نوسازی مدارس شده است.

◀ در مورد سیاست‌های کلی مسئولیت اجتماعی اتاق بازرگانی توضیح دهید.

در بحث سیاست‌های کلی در این باب در مرحله اول اتفاق به محوریت کمیسیون مسئولیت‌های اجتماعی سعی در تهیه نقشه راه مسئولیت اجتماعی به عبارتی تعیین اولویت‌ها و تخصیص بهینه منابع برای آن دارد. در گام بعدی، تشویق شرکت‌های عامل به مسئولیت اجتماعی بر اساس اولویت‌های تعریف‌شده، است؛ به این صورت که شرکت‌های مذکور ارزیابی‌شده و سالانه جایزه‌ای برای آن‌ها تعریف شود.

سیاست دیگری که اتفاق در پیش دارد؛ موضوع ترویج آموزش در سنین کودکی تا جوانی است و این کار را از طریق رسانه‌هایی که در اختیار است، انجام خواهد داد، با این هدف که این گروه‌ها با مسئولیت اجتماعی و عمل به آن و تبعات آن آشنا شوند؛ تا در هر موقعیتی که قرار می‌گیرند بتوانند به سهم خود این نقش را به‌خوبی ایفا نمایند. ○

برای آن‌هاست. البته قابل ذکر است که اتفاق بازرگانی در بحث آموزش مهارت‌ها به جوانان وارد شده و آن را در دستور کار خود قرار داده است. در مجموع می‌توان به توجه به محیط‌زیست، آب و محدود شدن منابع آبی، آموزش، اشتغال، اعتیاد، آسیب‌های اجتماعی در بین اقشار آسیب‌پذیر و توسعه فضاهای بهداشتی به‌عنوان دغدغه‌های اصلی فعالان اقتصادی در استان اشاره کرد. در بحث عمل به مسئولیت اجتماعی در استراتژی بنگاه‌ها باید گفت که این موضوع به نسبت دیدگاه مدیران در بنگاه‌های مختلف فرق می‌کند و به‌طور کم و بیش این مورد در استراتژی بنگاه‌های اقتصادی وارد شده و عمل به آن روزبه‌روز پررنگ‌تر می‌شود به‌طوری‌که صاحبان بنگاه‌ها از انجام فعالیت‌های اجتماعی به‌عنوان یک افتخار یاد می‌کنند. البته پیشنهاد می‌شود که با در نظر گرفتن جایزه‌ای عالی، بنگاه‌ها در کسب این افتخار با هم رقابت کنند.

در واقعیت آنچه که کار را محدود کرده است وجود درگیری‌های بسیار زیاد و نبود فراغ بال در بنگاه‌های اقتصادی است. با توجه به هرم سلسله مراتب نیازهای «مزلو»، انسان‌ها در اولین مرحله به فکر رفع نیازهای فیزیولوژی و زیستی خود هستند، صاحبان بنگاه‌های اقتصادی نیز در جنگ و نبرد بقا کسب‌وکار خود هستند و به آن حد از آسایش نرسیده‌اند که به ایفای نقش مسئولیت اجتماعی خود بپردازند. در مجموع اگر هم نقصانی دیده می‌شود ناشی از درگیری‌های بنگاه‌های اقتصادی در کارهای روزمره و نبرد جدی برای حفظ بقای خود است.

◀ چه تجربه‌ای در رابطه با اثربخشی رعایت مسئولیت اجتماعی در اتاق بازرگانی، بنگاه‌های اقتصادی و سازمان‌ها دارید؟

در رابطه اثربخشی، اتاق آگاه‌سازی وسیعی در رابطه با محدودیت منابع آبی، حساس‌سازی بسیار زیادی راجع به بهره‌وری و یک حساس‌سازی نسبت به مانده سموم در